

POSTANOWIENIE

Dnia 22 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Rafał Małarski (przewodniczący)

SSN Piotr Mirek (sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Danuta Bratkrajc

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej

w sprawie **K. N.**

w przedmiocie stwierdzenia zatarcia skazania

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 22 stycznia 2019 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanego

od postanowienia Sądu Okręgowego w K.

z dnia 11 grudnia 2017 r., sygn. akt IV Kz [...]

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w K.

z dnia 26 września 2017 r., sygn. akt II K [...],

**uchyla zaskarżone postanowienie i utrzymane nim w mocy
postanowienie Sądu Rejonowego w K.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 20 stycznia 2015 r., sygn. akt II K [...], K. N. został skazany za przestępstwo z art. 209 § 1 k.k., polegające na tym, że w okresie od nieustalonego dnia października 2012 roku do dnia 24 października 2014 r., w miejscowości K., uporczywie uchylał się od wykonywania ciążącego na nim obowiązku opieki poprzez niełożenie

na utrzymanie swojego syna S. N., przez co naraził go na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych i za to wymierzył mu karę 10 miesięcy ograniczenia wolności i zobowiązał do wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym.

Na mocy art. 36 § 2 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 3 k.k. Sąd zobowiązał oskarżonego do wykonywania ciężącego na nim obowiązku łóżenia na utrzymanie syna S. N..

Wyrok ten nie został zaskarżony przez żadną ze stron postępowania i uprawomocnił się w dniu 28 stycznia 2015 r.

W związku z nowelizacją art. 209 k.k. dokonaną na mocy ustawy z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r., poz. 952) Sąd Rejonowy w K., postanowieniem z dnia 26 września 2017 r., sygn. akt II K [...], stwierdził, iż z mocy prawa nastąpiło zatarcie skazania K. N..

Postanowienie to zostało zaskarżone przez prokuratora.

Sąd Okręgowy w K., postanowieniem z dnia 11 grudnia 2017 r., sygn. akt IV Kz [...], utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

Od powyższego rozstrzygnięcia kasację na niekorzyść K. N. wywiódł Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisu prawa karnego procesowego i materialnego, a mianowicie art. 15 § 1 k.k.w. w zw. z art. 4 § 4 k.k., polegające na zaakceptowaniu przez Sąd Okręgowy w K. błędnego poglądu Sądu Rejonowego w K. wskazującego, iż w następstwie nowelizacji art. 209 § 1 k.k. dokonanej na mocy ustawy z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r., poz. 952), spod zakresu penalizacji wyłączone zostały przypadki przypisania sprawcy występku uchylania się od obowiązku alimentacyjnego, osądzonego prawomocnie przed dniem 31 maja 2017 r. w sytuacji, gdy w opisie czynu jako źródło tego obowiązku wskazano jedynie ustawę, co doprowadziło do wydania w niniejszej sprawie prawomocnego postanowienia o zatarciu skazania podczas, gdy zarówno przed dniem 31 maja 2017 r., jak i po tej dacie, ustawa nadal stanowi źródło obowiązku

alimentacyjnego, o którym mowa w przepisie art. 209 § 1 k.k., a jedynie określenie jego wysokości musi być skonkretyzowane w orzeczeniu sądowym, ugodzie zawartej przed sądem albo innym organem albo inną umową.

W konkluzji kasacji Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz utrzymanego nim postanowienia Sądu Rejonowego w K. z dnia 26 września 2017 r., sygn. akt II K [...].

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego jest zasadna.

Sąd Okręgowy trafnie przyjął, że aktualnie – po nowelizacji przepisu art. 209 k.k. dokonanej ustawą z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r. poz. 952) – do znamion przestępstwa niealimentacji należy uchylenie się od takiego obowiązku alimentacyjnego, który co do wysokości został określony w orzeczeniu sądowym, ugodzie zawartej przed sądem albo innym organem albo w innej umowie.

Modyfikacja zakresu kryminalizacji przestępstwa niealimentacji polegała – z jednej strony na rezygnacji w typie podstawowym ze skutku w postaci narażenia osoby uprawnionej na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, z drugiej natomiast – na wprowadzeniu wymogu, aby w każdym wypadku (a więc również wtedy, gdy źródłem obowiązku jest ustawa) obowiązek alimentacyjny był określony co do wysokości w orzeczeniu sądu, ugodzie czy umowie oraz doprecyzowaniu, przy rezygnacji ze znamienia uporczywości, iż łączna wysokość powstałych wskutek uchylenia się zaległości stanowić ma równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosić będzie co najmniej 3 miesiące. Niestuszenie jednak Sąd odwoławczy, podobnie jak wcześniej Sąd pierwszej instancji, sprowadził problematykę depenalizacji zachowania przypisanego skazanemu do poziomu zgodności zamieszczonego w wyroku opisu jego przestępstwa z treścią znowelizowanego przepisu art. 209 § 1 k.k. Doprowadziło to Sąd odwoławczy do wniosku, że skazanemu nie przypisano uchylenia się od wykonania zobowiązania alimentacyjnego określonego co do wysokości w orzeczeniu sądowym. W realiach niniejszej sprawy taki wniosek jest nieuprawniony.

Z uwagi na brzmienie przepisu art. 209 § 1 k.k. z chwili wyrokowania, opis czynu przypisanego K. N. nie musiał wskazywać na określenie wysokości zobowiązania alimentacyjnego w sposób, którego aktualnie wymaga Kodeks karny. Nie zmienia to jednak faktu, że zachowanie, za które K. N. został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 20 stycznia 2015 r., sygn. II K [...], polegające na uporczywym uchylaniu się od ciążącego na nim z mocy ustawy obowiązku opieki poprzez niełożenie na utrzymanie swojego syna S. N., przez co naraził go na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, nie było niczym innym jak uchylaniem się od wykonania ustawowego obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości postanowieniem Sądu Rejonowego w K. z dnia 5 grudnia 2012 r., sygn. akt III RC [...] (k. 20; ponadto pismo GOPS w K. zawiera informację o wydaniu w tej sprawie wyroku przez Sąd Rejonowy w K. z dnia 12 lutego 2013 r., stanowiącego tytuł wykonawczy, na podstawie którego wszczęto postępowanie egzekucyjne – k. 6).

W tym stanie rzeczy, dzielając w całości stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 stycznia 2018 r., sygn. akt I KZP 10/17 (OSNKW 2018, z.3, poz. 24), zauważyć trzeba, że dokonana na mocy ustawy z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów nowelizacja przepisu art. 209 k.k. spowodowała depenalizację jedynie takich zachowań sprawców zobowiązanych na podstawie ustawy do łożenia na utrzymanie osoby najbliższej, wobec których obowiązek alimentacyjny nie został określony co do jego wysokości w orzeczeniu sądu, ugodzie lub umowie. Sytuacja taka w przypadku K. N. nie zachodziła, co oznacza, iż wejście w życie wymienionej ustawy nowelizacyjnej nie wywołało skutku, o którym mowa w art. 4 § 4 k.k.

Stosowanie tego przepisu nie może ograniczać się do analizy ustalonego w sentencji wyroku opisu czynu zabronionego, który – co zrozumiałe – powinien odpowiadać przepisowi karnemu sprzed jego zmiany, ale wymaga ustalenia, czy czyn objęty prawomocnym wyrokiem – rozumiany jako zdarzenie historyczne jest nadal czynem zabronionym pod groźbą kary w nowej ustawie. Bez znaczenia pozostaje więc to, że opis czynu przypisanego skazanemu nie odpowiada znamionom typu czynu zabronionego określonym w nowej ustawie, jeżeli dotyczy

jego zachowania, które w całości realizuje znamiona czynu zabronionego pod groźbą kary określonego zarówno w starej, jak i nowej ustawie.

Argumentacja procedujących w niniejszej sprawie sądów obu instancji nie znajduje zatem podstaw w treści art. 4 § 4 k.k.

Wskazane uchybienie miało istotny wpływ na treść orzeczenia i doprowadziło do niezasadnego stwierdzenia zatarcia skazania.

Mając na uwadze podniesione powyżej okoliczności, należało uwzględnić wywiedzioną na niekorzyść skazanego kasację i uchylić zaskarżone postanowienie oraz zmienione nim postanowienie Sądu Rejonowego w K..